

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.II.20.979/2019/4.

A tanács tagjai: . Baloginé dr. Faiszt Judit a tanács elnöke

. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna előadó bíró

Nyíróné dr. Kiss Ildikó bíró

A felperes: felperes neve (**felperes címe**)

A felperes jogi képviselője:

Fluck Ügyvédi Iroda (**fél címe** ügyintéző:

. Fluck Ákos ügyvéd)

Az alperes: alperes neve (**alperes címe**)

Az alperes jogi képviselője:

. Sproncz Júlia ügyvéd (**fél címe 2**)

A per tárgya: Gyermektartásdíj megszüntetése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

Felperes

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

émi Járásbíróság 9.P.21.340/2017/40/I.

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

émi Törvényszék 1.Pf.21.115/2018/6.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet az első- és a másodfokú perköltségre, valamint a kereseti, viszontkereseti és fellebbezési illetékre is kiterjedően hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Felhívja a felperes - felperes neve **felperes címe** alatti lakos - járandóságát folyósító szervet, a **K. I.-t (címe)** hogy a felperes munkabéréből a továbbiakban tartásdíjat ne vonjon le.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperes részére 190.500 (százkilencvenezer-ötszáz) forint együttes másodfokú perköltséget és felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az államnak felhívásra 278.000 (kétszázhetven-nyolcezer) forint együttes fellebbezési és felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes és az alperes (a továbbiakban: felek) házastársak voltak, 1998. november 22. napján **B.** utónevű gyermekük született. Házasságukat a Gödöllői Városi Bíróság 2.P.21.876/2002/34. számú ítéletével felbontotta.

- [2] A házassági bontóperben a felek a bíróság végzésével jóváhagyott egyezséget kötöttek. Megállapodtak abban, hogy a gyermek az alperes nevelésébe és gondozásába kerül, a felperes kötelezettséget vállalt arra, hogy 2002. szeptember 1. napjától kezdődően 2003. október 31-ig 121.000 forint gyermektartásdíj hátralékot, 2003. november 1-től kezdődően pedig a bérköltség címén kifizetett összes juttatásai 20%-át, minimum havi 26.000 forint gyermektartásdíjat megfizet. A bíróság elrendelte a tartásdíj végrehajtását közvetlen bírósági felhívással. A munkáltató a tartásdíjat a százalékos arálynak megfelelő összegben a felperes jövedelméből levonta és az alperesnek kiutalta.
- [3] A felek a per alatt a kapcsolattartás szabályozására megkötött megállapodásukat (22. sorszámú végzéssel jóváhagyott egyezség) úgy módosították, hogy az akkor még óvodás gyermekkel a felperes 2003. november 1-től kezdődően tíz hónapon át minden második hónapban, a hónap utolsó hetében találkozik. Tíz hónap letelte után a gyermekkel a korábbi megállapodásuk szerint (lényegében a bírói gyakorlatnak megfelelően) tartja a kapcsolatot.
- [4] A felperes a **K.** alkalmazottjaként többször tartós külföldi kiküldetés keretében dolgozott, 2007 szeptemberében Görögországba helyezték.
- [5] A kapcsolattartás a felek megállapodásának megfelelően 2004 februárjáig működött, ettől kezdve a felperes a gyermeket nem tudta magával vinni. 2004 áprilisától 2006 decemberéig - bár a felperes a gyermek lakóhelyére utazott - az alperes elzárkózása miatt a kapcsolattartás nem valósult meg. A gyámhivatal ezért az alperest rendszeresen a felperes útiköltsége megtérítésére kötelezte, illetve vele szemben végrehajtási bírságokat szabott ki.
- [6] 2004. október 6. napján az alperes jelzése alapján a gyámhivatal szemérem elleni erőszak miatt eljárást kezdeményezett, ezt később megszüntették, az alperes panaszát, az előterjesztett pótmagánvádat elutasították. Az eljárás alatt, 2005. júniustól októberig a felperes kapcsolattartási jogát felfüggesztették. A kapcsolattartásokkal, illetve a megindult eljárással összefüggésben a hatóságok több pszichológiai szakvéleményt szereztek be, ezek rögzítették az alperes gyermekre negatív befolyásoló hatását.
- [7] A bíróság kapcsolattartás szabályozása iránt indult perben 2006 decemberében szakember segítségének igénybevételével felügyelt kapcsolattartást rendelt el. A kapcsolattartások fizikálisan megvalósultak (a felperes és a gyermek jelen volt), de a gyermek a felperessel nem kommunikált. Az alperes az intézmény területét nem hagyta el, folyamatos ott tartózkodása negatív hatással volt a gyermekre, gátolta az apával való kapcsolat kiépülését (a 9. sorszámú beadványhoz csatolt 2007. június 15-én kelt 2/391-8/2007. számú irat). A kapcsolattartás a szakemberek segítségével sem érte el a célját, ezért a felperes először úgy döntött, hogy 2007. februártól a szolgáltatást nem veszi igénybe, majd május 31-én ismét jelezte a gyermekkel való kapcsolat felvételének igényét, ez azonban a kislány magatartása miatt kudarcba fulladt.

- [8] A folyamatban volt perben a felek 2007. szeptember 20. napján a bíróság végzésével jóváhagyott egyezséget kötöttek (64. sorszámú végzés) és részletesen szabályozták a felperes és a kiskorú gyermek közötti kapcsolattartást. A szülő-gyermek közötti kapcsolat hiányára figyelemmel abban állapodtak meg, hogy a felperes 2008 nyarától kezdődően felügyelt formában az illetékes kapcsolatügyeleten a belföldi tartózkodásához igazodva naponta, illetve kétnaponta 9 órától 13 óráig találkozók a gyermekkel és hetente szerdán felhívhatja telefonon.
- [9] A felek megállapodásán alapuló kapcsolattartás nem vezetett eredményre. A felperes a kiküldetése alatt telefonon próbált beszélni a gyermekkel, aki a kommunikációra nem volt hajlandó, a kérdésekre nem válaszolt.
- [10] 2009. évben az elrendelt mód szerinti találkozás csak az első héten valósult meg. A második héten a felperes kérte ennek megszüntetését arra hivatkozva, hogy a lányával semmilyen kapcsolatot nem tud kialakítani (16. sorszámú átirat). 2009 júniusától a felperes a kapcsolattartási jogával nem élt, a gyermeket személyesen, levél, email vagy telefon útján sem kereste.
- [11] A felperes 2015. szeptembertől **í.**-ben beosztott diplomataként dolgozik. Házasságot kötött, amelyből gyermeke született. Az alperes 2003. év elejétől élettársi kapcsolatban élt, majd házasságot kötött és két gyermeke született.
- [12] **B.** az alperes és házastársa háztartásában él, 2016. november 12. napján töltötte be a 18. életévét. 2017 júniusában érettségizett, és felvételt nyert egy franciaországi egyetemre, a tanulmányait 2017. augusztus végén megkezdte. A tanulmányok éves tandíja 5.495 EUR az első félévre, a 2009-es tanévben 6.200 EUR. A gyermek a tanulmányait megszakítás nélkül, eredményesen folytatja. A felperest a ballagásáról, az iskolai eredményeiről, a továbbtanulási szándékáról, az egyetemi felvételtől nem tájékoztatta, nagykorúságát követően nem kereste, az első lépés megtételét a felperestől várta. A gyermek nagykorúsága elérésekor saját elhatározásából a felperes családi neve helyett felvette nevelőapja családi nevét. Szándéka az volt, hogy név szerint is ahhoz a családhoz tartozzon, akiknek háztartásában él és akikkel szoros érzelmi kapcsolata van.
- [13] A felperes a tartásdíj fizetési kötelezettségének a közvetlen bírósági felhívás alapján rendszeresen eleget tett, 2017. júliusban 54.947 forintot utalt. 2017. augusztustól 2018. októberig 3.712.590 forintot fizetett ki.

A felperes keresete, az alperes viszontkeresete

- [14] A felperes keresetében elsődlegesen 2017. augusztus 1. napjától kezdődően a tartásdíj megszüntetését, másodlagosan a nagykorú gyermek tartásának megállapítását havi 55.000 forint határozott összegben kérte. Az elsődleges kereset ténybeli alapjaként előadta, hogy a gyermek a nagykorúsága elérésétől kezdődően nem kereste, a

kapcsolatot vele nem vette fel, továbbtanulásáról nem értesítette, a családnévét megváltoztatta. A tartásdíjra ezért a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:220. § (4) bekezdése alapján érdemtelen. A másodlagos keresetet a Ptk. 4:207. §-ra alapította. A bíróság a rokонтartás összegénél a magyarországi tanulmányi viszonyokat vegye figyelembe, mivel a gyermek az ő megkérdezése nélkül választotta a jelentősen nagyobb költséggel járó külföldi tanulmányokat.

- [15] Az alperes a kereset elutasítását és viszontkeresettel a tartásdíj mértékének havi 275.000 forintra felemelését kérte a Ptk. 4:220. § (1) - (2) bekezdése alapján. A gyermek a tartásra nem érdemtelen. A felperes az akkor 11 éves gyermekkel önszántából és önkényesen megszakította a kapcsolatot, ezt követően nem kereste, holott a megfelelő kapcsolat kialakítására a felperesnek kellett volna törekednie. A felperest ismert lakcím hiányában nem tudta tájékoztatni a gyermek továbbtanulásáról. Az előzmények miatt a gyermek kellő indokkal nem tartotta a kapcsolatot a felperessel, ezt a felperes saját magatartása idézte elő. A névváltoztatást azzal indokolta, hogy a gyermek az édesapjával való kapcsolat hiánya miatt a nevelőapjához és a testvéreihez kötődik.

Az első- és másodfokú ítélet

- [16] Az elsőfokú bíróság ítéletével a korábbi, a bíróság jogerős végzésével jóváhagyott egyezségben megállapított, a felperest az 1998. november 12. napján született **B.** utónevű gyermek után terhelő tartásdíj fizetési kötelezettséget 2017. augusztus 1. napjától kezdődően megszüntette. Kötelezte az alperest a 2017. augusztus 1. napjától 2018. október 30. napjáig jogosulatlanul felvett 3.712.590 forint összegű tartásdíj visszafizetésére. Felhívta a felperes járandóságát folyósító szervet, hogy a továbbiakban a felperes munkabéréből levont tartásdíjat kezelje letétként.
- [17] Az elsődleges keresetet megalapozottnak ítélte, a nagykorú gyermek tartásra való érdemteleniségét a felperes bizonyította. Tény, hogy a gyermek a Ptk. 4:220. § (1) bekezdése szerinti szükséges tanulmányokat folytat, a felperes és a gyermek között kapcsolat nincs. Az alperesnek a kellő indokra vonatkozó állításai részben nem bizonyítottak, illetve nem fogadhatók el.
- [18] A felperes igazolta, hogy a belföldi lakcíme változatlanul fennálló létező cím, telefonszáma, illetőleg e-mail címe sem módosult, ezért az alperes alaptalanul állította: a gyermek nem tudott, illetve nem tudhatott a felperes elérhetőségéről. Súlytalan állítás, hogy a gyermeknek az érettségi, illetve a tanulmányi elfoglaltsága okán nem volt ideje a felperes értesítésére továbbtanulási szándékáról, illetőleg a felvételiéről. A tájékoztatás a tanulmányok sikerességét nem befolyásolta volna.
- [19] A továbbtanuló nagykorú gyermek érdemteleniségére a Ptk. 4:194. § (2) bekezdését meghaladóan a Ptk. 4:220. § (4) bekezdése további feltételeket támaszt a gyermekkel szemben. Alapvető követelmény,

hogya a gyermek a szülőt továbbtanulási szándékáról késedelem nélkül tájékoztassa, ezzel elősegítse a szülő további tartásra való felkészülését, annak felmérését, hogy előreláthatóan még mennyi ideig kell gyermeke tartásáról gondoskodnia. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a tájékoztatás különösen elvárható az átlagos költségeket jóval meghaladó kiadásokkal járó felsőoktatási tanulmányok esetén. Önmagában a szülő informálásának elmaradása nem eredményezi a gyermeknek a tartáshoz fűződő jogtól való megfosztását, de vita esetén ez a körülmény is mérlegelendő.

- [20] Az irányadó bírói gyakorlat alapján az érdemtelenségnél a nagykorúság idején tanúsított magatartást kell vizsgálni. A gyermek a felek életközösségének megszűnésekor, illetve válásának idején alacsony életkorú volt, a felperessel szoros kapcsolata nem alakult ki. A felperes által csatolt bizonyítékok azt bizonyítják, hogy a szülő-gyermek kapcsolat hiánya az alperes magatartására vezethető vissza, aki gyakorlatilag a kezdetektől fogva akadályozta a kapcsolattartást, a gyermeket direkt és indirekt módon befolyásolta. A felperes éveken át erőfeszítéseket tett a gyermekkel való kapcsolattartásra. A csatolt bizonyítékok alapján kellő indokát adta annak, hogy a kapcsolattartást a továbbiakban miért nem szorgalmazta.
- [21] A felperes, illetőleg a gyermek eltávolodása a kiskorúság idején nem róható a gyermek terhére. Nagykorúsága elérésétől azonban a kellő indok kimentési okát az alperes nem bizonyította. A gyermek nem számolt be olyan negatív élményről, amely a felperestől való teljes elfordulását eredményezte volna és közvetlen tapasztalaton alapulna.
- [22] Az elsőfokú bíróság nyomatékmal értékelte a gyermeknek a névváltoztatás okára vonatkozó nyilatkozatát. A nevelőapa családi nevének felvételét azzal indokolta, hogy évek óta nem hallott az édesapja felől, ugyanakkor szerető, támogató családban él, két testvére született, végtelenül szereti, illetőleg tiszteli nevelőapját, ahogy nevezte az apukáját, a névváltoztatással a hovatartozását kívánta kifejezni. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint életszerű és el nem ítélt az, hogy a gyermek azokat személyeket tekinti családjának, akikkel évek óta együtt él, érzelmi kapcsolata fennáll. A tartásra való érdemtelenség szempontjából azonban jelentős állásfoglalásnak minősül és kihat a tartásra is. A nagykorú gyermektől ugyanis elvárható annak belátása, hogy az elutasított szülőjétől tartást se igényeljen.
- [23] Az adott esetben a gyermek a felperessel egyáltalán nem kereste a kapcsolatot, a nevét megváltoztatta, tanulmányai folytatásáról nem értesítette. A gyermek passzív magatartása is olyan körülmény, amely megalapozza az érdemtelenséget (EBH 2007.1609).
- [24] Az alperes fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, a százalékos marasztalást mellőzve, 2017. augusztus 1. napjától kezdődően a tartásdíjat havonta 190.000 forint határozott összegben állapította meg. A felperes túlfizetését 712.235 forintban határozta meg és

mellőzte a tartásdíj visszafizetésre az alperes kötelezését. A felperes járandóságát folyósító szerv felhívásával rendelkezett a túlfizetés elszámolásáról és a tartásdíj levonásáról. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

- [25] Az alperesnek két fellebbezési kérelme volt, elsődlegesen a tartásdíj megszüntetése iránti kereset elutasítását kérte, másodlagosan azt nem ellenezte, hogy a felperes tartásdíj fizetési kötelezettségének százalékos mértéke mellőzésre kerüljön, de a tartásdíj összegének megállapítását a felperestől eltérő összegben kérte.
- [26] A másodfokú bíróság az alperes fellebbezését az érdemtelenység körében megalapozottnak, a tartásdíj mértékére részben megalapozottnak ítélte.
- [27] A perben nem volt vitás, hogy a felek nagykorú, továbbtanuló közös gyermeke a tartásra rászorultnak tekinthető. A Ptk. 4:220. § (3) bekezdése azokat az eseteket sorolja fel - alapvetően a XXIX. számú PED-ben megfogalmazottakból kiindulva - amikor a szülőt a nagykorú gyermek rászorultsága esetén sem terheli tartási kötelezettség. Ilyen jogszabályi kivétel a nagykorú gyermek érdemtelenége, amely összefügg a (4) bekezdésben foglaltakkal, miszerint a nagykorú gyermek érdemtelen a tartásra akkor is, ha a tartásra kötelezettel kellő indok nélkül nem tart kapcsolatot.
- [28] Az elsőfokú bíróság a tényállást feltárta, a rendelkezésre álló bizonyítékokat azonban tévesen értékelte. Helyesen és az irányadó bírói gyakorlatnak megfelelően indult ki abból, hogy az érdemtelenység vizsgálata kizárólag a gyermek nagykorúsága elérésétől tanúsított magatartására terjed ki.
- [29] Tény, hogy **B.** nem tájékoztatta a felperest a ballagásáról, az iskolai eredményeiről, a továbbtanulási szándékáról, illetőleg a külföldi egyetemi felvételéről és a felperessel semmilyen formában nem kereste a kapcsolatot. A tájékoztatási kötelezettség megsértéséhez a Ptk. nem fűz szankciót, ez a tartás megszüntetésének jogalapját még nem alapozza meg, az érdemtelenység körében egy adatként értékelhető (Kúria Pfv.II.20.375/2016/3.).
- [30] A nagykorú gyermek rendelkezik olyan belátási képességgel, amelynek birtokában fel kell ismernie, hogy róla nagykorúsága idején vagyoni szempontból gondoskodó felpereshez közeli kapcsolat fűzi, mert tartás iránti igénye ezen alapul (EBH 2007.1609.). A Ptk. 4:220. § (4) bekezdése a nagykorú továbbtanuló gyermektől elvárt szigorú mérce mellett rögzíti a kimentés lehetőségét. A kellő indok jogi fogalmának értékelésénél alapvetően a különélő szülő magatartását és felelősségét is mérlegelés körbe kell vonni, mivel a szülő és a gyermek kapcsolata megromlásának oka a szülők megromlott viszonya, évek óta fennálló viszálya is lehet.
- [31] Az adott esetben a tartásra köteles felperes és a gyermek fokozatos eltávolodása, majd a kapcsolatnak a gyermek 11 éves korában történt végleges megszűnése nem a gyermek, hanem a szülők magatartásának a következménye. Ez a folyamat már a gyermek alacsony életkorában elkezdődött és az alperes sem nyújtott a különélő szülő és a

gyermek közötti kapcsolatot elősegítő támogatást. A gyámhatósági iratok, a kapcsolattartás végrehajtása során meghozott bírságot kiszabó határozatok a kapcsolattartási jog megvonása, illetőleg a kiskorú veszélyeztetésének büntette iránti eljárásban keletkezett szakértői vélemények a felperesnek azt a hivatkozását erősítik meg, hogy a kapcsolattartások elmaradásában az anyai közrehatásnak is jelentős szerepe volt. Ugyanakkor megállapítható az is, hogy a kapcsolattartásokon a felperes sem tanúsított olyan együttműködő, a gyermekkel közvetlen kapcsolat kiépítésére alkalmas magatartást, amely a kapcsolat erősítését elősegítette volna.

- [32] A peradatok azt igazolták, hogy a felperes és az alperes közötti, az életközösség megszűnését követően fennmaradt folyamatos konfliktus a gyermekben a róla gondoskodó alperes iránti lojalitást és szolidaritást erősítette meg. A felperesnek az a magatartása, hogy a gyermekkel 11 éves korától semmilyen kapcsolatot nem tartott, egyértelműen közrehatott a vele szembeni közömbösség kialakulásában.
- [33] A bírói gyakorlat tartásra érdemtelennek tekinti azt a nagykorú gyermeket, aki a tartásra kötelezett szülőjével szemben a kapcsolattartás minden formájától mereven elzárkózik. A Kúria több egyedi ügyben hozott határozatában állást foglalt a nagykorú gyermek tartásra érdemteleniségéről. Egyes döntései (Pfv.II.20.754/2018/7., Pfv.II.22.635/2017/7., Pfv.II.21.954/2017/7.) a jelen eljárásban nem alkalmazhatóak. Más döntések a szülő-gyermek közötti kapcsolatot értékelve a szülő felelősségének is jelentőséget tulajdonítanak. Nem érdemtelen a tartásra az a szülőjével szemben közömbös magatartást tanúsító továbbtanuló gyermek, akivel a kiskorúsága idején a kötelezett szülő nem tartotta a kapcsolatot (Pfv.II.20.208/2016/6.). Nincs helye érdemtelenység jogcímén a gyermeknek járó tartásdíj megszüntetésének akkor sem, ha a tartásra kötelezettel szembeni passzivitása alapvetően a kötelezett elutasító magatartására vezethető vissza (Pfv.II.20.375/2016/3.).
- [34] A perbeli esetben közeledés, kapcsolatfelvételi kísérlet a felperes részéről nem volt, erre irányuló lépéseket sem tett, a gyermek születésnapjára, ünnepekre ajándékot, de még levelet sem küldött. A kapcsolattartás kezdeményezésének ezen formái alkalmasak lehettek volna arra, hogy a gyermek tudja: a másik szülője gondol rá, megemlékezik születésnapjáról, névnapjáról, vagy szeretetét kifejezi más ünnepnapok alkalmával.
- [35] Az alperes helyesen érvelt amellet, hogy a bíróság megengedőnek mutatkozott a kapcsolatfelvétel minden formájának elmaradására elfogadható indokot nem adó felperest illetően, ugyanakkor a nagykorúságát alig elérő gyermek oldalán a rajta kívülálló okokból előállt helyzetet figyelmen kívül hagyó, túlzott elvárásokat támasztott, amikor a gyermekre hárította a kapcsolatfelvétel elmaradásának a felelősségét. A felperes a kapcsolattartás minden formáját megszakította gyermekével, hozzáállása egyértelműen közrehatott a gyermek és a szülő teljes eltávolodásához. A gyermek

névváltoztatása az érzelmi kötődésre, hovatartozásra vonatkozó állásfoglalás, nem jelent olyan érdemtelenséget, amely mentesítené a felperest a tartásdíj fizetési kötelezettség alól.

- [36] A másodfokú bíróság miután az elsődleges keresetet elutasította, rendelkezett a tartásdíj mértékéről is.

A felülvizsgálati kérelem

- [37] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte. A jogerős ítélet jogszabálysértő voltát a Ptk. 4:220. § (3)–(4) bekezdése, a 4:221. §-a, valamint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 206. § (1) bekezdése, 221. § (1) bekezdése, és 253. § (2) bekezdése megsértésére alapította.
- [38] Kétségtelen, hogy a gyermekével nem alakult ki egészséges szülő-gyermek kapcsolat. Az elsőfokú bíróság ennek okára részletes bizonyítási eljárást folytatott le és a bizonyítékokból helyes következtetést vont le. Ezzel szemben a másodfokú bíróság kirívóan okszerűtlenül mérlegelte a peradatokat: egy bizonyíték – a családsegítő szolgálat tájékoztatása – alapján állapította meg, hogy annak idején nem tanúsított együttműködő, a gyermekkel közvetlen kapcsolat kiépítésére alkalmas magatartást, és ez önmagában megalapozza a gyermek tartásra érdemes mivoltát.
- [39] A másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy magatartása nem az oka, hanem a következménye volt a kapcsolattartások teljes ellehetetlenítésére irányuló alperesi direkt és indirekt befolyásolásnak. Nem értékelte a gyermek nagykorúsága után tanúsított magatartását, holott az ő felelőssége és kötelessége lett volna a kapcsolatot felvétele.
- [40] A gyermek névváltoztatásának jelentőségét elbagatellizálta. A gyermek a tanúvallomásában azon túl, hogy nevelőapjával és öccseivel szorosabbra kívánta fűzni a családi kapcsolatot, ésszerű magyarázatot eljárására nem adott. A névváltoztatás valójában olyan erkölcsileg és jogilag egyaránt releváns tény, amellyel a nevét megváltoztató személy egyértelműen kifejezi azt a szándékát, hogy az egyik vér szerinti szülőjének a családjával semmilyen kapcsolatot nem kíván tartani. A gyermek a döntést megalapozó és indokolt körülmények nélkül valójában megtagadta az apai felmenőit, közöttük az édesapját. A névváltoztatás rendkívül komoly döntés, amelynek következményei a tartásra is kihatnak. Az a gyermek, aki édesapja családi nevét kellő indok nélkül eldobja, nem lehet érdemes az apa által folyósított tartásra.
- [41] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását indítványozta. A jogerős ítélet helyesen mérlegelte felül a bizonyítékokat és értékelte a felperes magatartását, teljes közömbösségét. A gyermeket még a 18. születésnapján sem köszöntötte. A gyermek a tanúkenti meghallgatásánál is nyitottnak mutatkozott a felperessel való

kapcsolat felvételére, azonban a felperes ettől a jelen perre hivatkozással elzárkózott. Hangsúlyozta, hogy a gyermek a nevelőapját apukának, a felperest pedig édesapjának nevezte. A jogerős ítélet jogszabálysértés nélkül értékelte a névváltoztatás tényét, azt ugyanis nem a felperessel szembeni negatív, hanem a nevelőapja iránti pozitív érzés indokolta.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [42] A Kúria a jogerős ítéletet a régi Pp. 275. § (2) bekezdése alapján teljes terjedelmében felülvizsgálta.
- [43] A felülvizsgálati kérelem megalapozott.
- [44] Az adott esetben nem volt vitás, hogy a továbbtanuló nagykorú gyermek tartásának általános feltételei fennállnak. Helyesen állapították meg az eljáró bíróságok, hogy a gyermek a szükséges tanulmányait megfelelően és folyamatosan folytatja.
- [45] A Ptk. 4:220. § (3) bekezdés a) pontja és a (4) bekezdése a továbbtanuló nagykorú gyermek tartásra való érdemteleniségének törvényi feltételeit tartalmazza. A (3) bekezdés a) pontja visszautal a Ptk. 4:194. § (2) bekezdésében foglalt, a rokontartás közös szabályainál megfogalmazott általános érdemtelenégi szabályozásra, míg a (4) bekezdés a bírói gyakorlatban már korábban kialakított érdemtelenégi okot önálló normaként fogalmazta meg: a nagykorú gyermek akkor is érdemtelen a tartásra, ha a tartásra kötelezettel kellő indok nélkül nem tart kapcsolatot.
- [46] A Kúria az EBH 2007.1609 szám alatt közzétett elvi határozatában - összhangban az 1952. évi IV. törvény (Csjt.) rendelkezéseit értelmező XXIX. számú PED-el - kifejtette: a nagykorú gyermek rendelkezik olyan belátási képességgel, amelynek birtokában fel kell ismernie, hogy a róla nagykorúsága idején vagyoni szempontból gondoskodó szülőjéhez közeli kapcsolat fűzi, mert a tartási igénye ezen alapul. Az ítélezési gyakorlat a tényhelyzet (a kapcsolat hiánya) mellett azt is vizsgálta, melyik fél magatartása vezetett a gyermek szülőjével szembeni közömbösségének kialakulásához, annak oka a gyermek vagy a szülő korábbi magatartásában keresendő.
- [47] A szülő-gyermek kapcsolat hiányára alapított érdemtelenégi ok vizsgálatát a Ptk. 4:220. § (4) bekezdésének rendelkezése egyértelműsítette és a hangsúlyt a kellő indok jogi fogalmának bevezetésével a gyermektől elvárható magatartásra helyezte. A szigorú mérce alkalmazását a nagykorú gyermektől a kapcsolat fenntartása vagy felvétele iránti elvárhatóság indokolta: a szülőjével szembeni anyagi igénye esetén a kötelezettet nem csupán annak kielégítését biztosító személynek tekintse, hanem vele szemben a vérségi kapcsolatnak megfelelő magatartást tanúsítson. A fokozott elvárhatósági követelménnyel összhangban a kimentésre alkalmas kötelezetti magatartásnak olyan súlyúnak kell lennie, amely valóban alapos indokát adja a tartást igénylő gyermek közömbösségének, tehát annak a gyermek életét jelentősen befolyásoló, vagy arra kiható valós és súlyos érdeksérelemnek kell

lennie (EBH 2019.P.3.).

- [48] Az adott esetben a régi Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a felperest terhelte annak bizonyítási kötelezettsége, hogy a nagykorú gyermek azért értelmetlen a tartásra, mert vele kapcsolatot nem tart. A felperes - az alperes által sem vitatottan - a tényhelyzetet kétséget kizáróan bizonyította: a gyermeke a nagykorúsága elérése után vele a kapcsolatot nem vette fel, semmilyen módon nem kereste, sőt a családnévét is megváltoztatta.
- [49] Ezzel szemben az alperest terhelte a kimentési ok bizonyítása: a gyermeknek kellő indoka volt a szülőjével való kapcsolat visszautasítására.
- [50] Az elsőfokú bíróság a peradatokból azt a következtetést vonta le, hogy a nagykorú gyermek magatartása nem felelt meg a szülővel szemben általánosan elfogadott magatartásnak, az alperes a kellő indokra alapított kimentési okot nem bizonyította, az általa felhozottak a vér szerinti szülővel szembeni kapcsolat megtagadását nem alapozzák meg. Az apai családnév megváltoztatását a tartás szempontjából perdöntő jelentőségűnek értékelte. A gyermek az egész életére kiható döntése indokaként a felperes felróható magatartására nem hivatkozott, a jelen családjával szembeni érzelmi elkötelezettségét hangsúlyozta.
- [51] A másodfokú bíróság a peradatokat újraértékelte és a kimentési okot megalapozottnak ítélte: a felperes a gyermeket 11 éves életkora óta nem kereste, vele semmilyen formában kapcsolatot nem tartott és ez a tény a gyermek teljes közömbösségét megalapozza. A családi név megváltoztatásának nem tulajdonított jelentőséget.
- [52] A Kúria nem fogadta el a másodfokú bíróság bizonyítékértékelését: a peradatokat kirívóan egyoldalúan, ezáltal jogszabálysértően mérlegelte felül.
- [53] Alapvetően téves az az érvelés, hogy a kapcsolat felvétele a kötelezett szülőtől várható el. A jogszabályhely ilyen elvárást nem fogalmaz meg, éppen ellenkezőleg, a nagykorú továbbtanuló gyermekkel szembeni fokozott elvárhatóságból következően a kapcsolat felvétele a gyermek felelőssége, mert ő az, aki ingyenes tartást igényel.
- [54] Az ítélkezési gyakorlat - kiemelten a szülői felügyelet gyakorlása körében - a gyermek érdekével ellentétesnek minősíti a gyermeket a másik szülővel való érintkezéstől indokolatlanul elzáró, a kapcsolattartást akadályozó szülői magatartást. A gondozó szülő ugyanis felelős a kapcsolattartás eredményes megvalósulásáért, a szülő-gyermek kapcsolat változatlan fennmaradásáért és ezt a felelősségét a gyermekre nem háríthatja át (BH 2017.123.).
- [55] Az adott esetben a felperes és a gyermek között a kapcsolattartás a célját nem töltötte be. Nem kétséges, hogy a gyermek felperestől való elfordulásában az alperes - a jogerős ítéletben is rögzített - befolyásolása, a kapcsolattartások eredményes megvalósulását akadályozó magatartása meghatározó volt. A felperes a házassági életközösség megszűnése után minden lehetséges eszközt igénybe vett a gyermekkel való szülői kapcsolata fennmaradása érdekében. Éveken

át sikertelenül próbálta a gyermekkel az érzelmi kapcsolatot helyreállítani, vállalta - a következetes ítélkezési gyakorlat szerint kizárólag felróható magatartást megvalósító szülő esetén elrendelhető - ún. felügyelt körülmények közötti kapcsolattartásokon való részvételt, a jelentős mértékű utazást. 2004-2009-ig felelős szülőként járt el és a bizonyított előzmények után az öt évig eredménytelen, formálisnak minősült kapcsolattartások megszüntetése a terhére nem róható.

- [56] Kétségtelen, hogy ezt követően a gyermeket semmilyen módon nem kereste, születésnapjáról, névnapjáról nem emlékezett meg, családi ünnepeken képeslapot sem küldött. A Kúria egyetértett a jogerős ítélet okfejtésével abban, hogy a gyermek elzárkózása nem adhat alapot a szülő részéről a kapcsolat teljes megszakítására. A gyermek iránt tanúsított, nem vitásan közömbösnek minősülő magatartását azonban az egyéb peradatokkal összhangban, a másik szülőnek a kialakult helyzetért való felelősségével együtt kell értékelni. A felperes részbeni felelőssége mellett nem hagyható figyelmen kívül az alperes korábbi, bizonyítottan direkt és indirekt befolyásolása, ami nyilvánvalóan közrehatott abban, hogy a gyermek a felperessel szemben közönyössé vált és 18. életéve betöltése után sem érezte szükségesnek a kapcsolat felvételét.
- [57] A nagykorú gyermektől elvárható, hogy felnőtt életében érdeklődjön a szülője iránt. A gyermek teljesen közömbössége - ahogy erre az elsőfokú bíróság helyesen mutatott rá - nem magyarázható a gyermekkorában őt a felperestől ért sérelmekkel. A kudarcba fulladt kapcsolattartások utáni felperesi passzivitás a nagykorú gyermeket nem mentesíti az édesapjával a minimális érdeklődés szintjét elérő kapcsolatfelvételtől.
- [58] A Kúria maradéktalanul egyetértett az elsőfokú bírósággal abban is, hogy a családi név megváltoztatásának ténye a érdemtelenség körében hangsúlyosan értékelendő. A családnév legfontosabb jellemzője, hogy a szülőről a gyermekre öröklődnek, vagyis a leszármazást jelölik, a családok összetartozását demonstrálják. Az apai családi név megváltoztatása komoly, az egész életre kiható döntés, a nagykorú gyermek nyilvánvalóan megfontoltan, a következményeket felmérve határozott így. Eljárásával egyértelműen kinyilvánította, hogy a felpereshez még formálisan sem kíván tartozni. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg: a gyermek felelős a döntéséért, tisztában kellett lennie a társadalmi elvárhatósági követelményekkel, a szülője iránt még a névazonosságot is negáló magatartása következményével.
- [59] A szülő-gyermek viszony nem redukálódhat pusztán anyagi követelésre. Az a nagykorú gyermek, aki a szülőjével szemben a legelemibb kötődést - családi nevének viselését - kizárólag a nevelőapja és féltestvérei melletti elköteleződését demonstrálva megtagadja, nem várhatja el, hogy az érintett szülő tanulmányai alatt a tartásához hozzájáruljon.
- [60] A Kúria számos határozatában rámutatott arra, hogy a felülvizsgálat rendkívüli perorvoslati jellegéből következően a felülvizsgálati

eljárás nem ad alapot a bizonyítékok felülmérlegelésére, ha az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna. Csak az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott ítélettől eltérő következtetésre lehet jutni (BH 2013.119.).

- [61] A másodfokú bíróság a peradatokat egyoldalúan, a gyermek szubjektív szempontjából értékelve, kirívóan okszerűtlenül felülmérlegelte az elsőfokú bíróság döntését. Az anyagi jog téves értelmezésével nem vette figyelembe a nagykorú gyermektől a jogszabályhely alapján megkövetelt, a tartási igényét megalapozó társadalmilag elvárható magatartást, és nem tulajdonított jelentőséget az apai családi név megváltoztatásának, amelynek indokaként a felperes felróható magatartása fel sem merült. A kellő indok megalapozottságánál a gyermek közömbössége kialakulásában az alperes magatartásának tényszerű megállapítását meghaladóan mellőzte elidegenítő, a kapcsolattartások megvalósulásában bizonyítottan nem közreműködő magatartásának értékelését.
- [62] A Kúria a Ptk. 4: 220. § (4) bekezdése téves értelmezése és a régi Pp. 206. § (1) bekezdése megsértése miatt a jogerős ítéletet a régi Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét helybenhagyta.
- [63] A tartásdíj fizetési kötelezettség megszüntetésére figyelemmel a bírósági eljárásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) 28. § (3) bekezdése szerint rendelkezett a közvetlen bírósági felhívást foganatosító munkáltató megkereséséről.

Záró rész

- [64] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyalás megtartásával bírálta el.
- [65] A felperes felülvizsgálati kérelme eredményre vezetett. A Kúria a régi Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése, a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja, az illetékekről szóló 1990. évi CXII. törvény 46. § (1) bekezdése, 50. § (1) bekezdése, 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján az alperest kötelezte a felperes együttes másodfokú perköltsége és felülvizsgálati eljárási költsége, az ügyvédi megbízási szerződésben 127.000 forintban, illetve 63.500 forintban, összesen 190.500 forintban kikötött ügyvédi munkadíj, továbbá 278.000 forint illeték megfizetésére, amelyből 50.000 forint a fellebbezési- és 228.000 forint felülvizsgálati eljárási illeték.

Budapest, 2019. november 26.

dr. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k. a tanács elnöke, dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró

A kiadmány hitel  l: